

45653

F. Paškarič

*Ljubljana
1904*

III.

Korenitim
kritikom ljubljanskim
slovensk pevec.

Napisal

J. T. TURKUŠ.

GRADEC.

Založil pisatelj.

1892.

Faint, illegible handwriting at the top of the page.

Korenitim
kritikom ljubljanskim
slovensk pevec.

Napisal
J. T. TURKUŠ.

GRADEC.
Založil pisatelj.
1892.

45653

030049296

C. kr. vseučilišna tiskarna 'Styria' v Gradcu.

Korenitim
kritikom ljubljanskim
slovensk pevec.

Избави, Вогъ, и насъ отъ этакихъ судьей!

А. Крыловъ.

Pozdravljam starodavna te, Emona,
Ljubljana bela, mest slovenskih krona!
Palače krasne — uma v njih verline;
Blestечи vrti — divne tam rastline;
Višine veličastnih gor v daljini —
A kaj pomenja smešni grič v sredini?
Častilca bistrournega je čin
Pisaču duhovitemu v spomin.
Kako si mal o vrh! — prepoln zeli . . .
Vonjave duh mamljiv iz njih puhti.
Volčin je tam cvetoči brst rudeči;
Nalip strupeni modri cvet duhteči;
To belo cvetje divji je jazmin,
A vmes koprive, kačec i pelin. —

Vonjava ta se naglo razprostira,
Na kmete iz obmestja že prodira.
Oprezni toraj bodite, Sloveni,
Da ne prevzame vas ta duh strupeni,

Kakor omamil moža je v Ljubljani,
— V črepinji so zavreli mu možgani —
Da včasih revež zdaj po glavi hodi,
Z nogami pa po mestnem zraku blodi;
Od obutala blato mu prši . . .
Le pozor! da i vas ne doleti! —

Kam vre hrupeč zvedavih to krdelo?
Naš veleum se vede čudno smelo;
Zamaknjene me Pitije spominja —
Božanstva duh žvepleni ga prešinja.
Nek grozen jezik silni mož mrcvari,
Po desnem mahne, levega udari,
Po glavi pleše, glasno krohotaje,
Bleji, z nogami divje cepetaje,
Da blato v vse vetrove proč leti . . .
Oblike fine baje mož uči. —

A poleg njega je kurulov stol,
Tam sloki paragrafi — monopol
Pomenjajo politike visoke,
Pesniških del presoje na obroke . . .
Ta mož nad trideset že šteje let;
Iz megle skočil učen je na svet.

Vesoljnost zdaj z modrostjo svojo pita,
Ker ve, da vsaka stvar mu je očita. —

Če tekmeč kje ob steno stiskan cvili,
Lehkó — lehké krevljaje v stih kdo sili —
Zatrobi v svet navdušen mož vesel,
Da nikdo lepše ni dozdej zapel.
O, to je nedosežna poezija,
Ker monopolu — toraj M.-u prija!

A če po svoje pevec zažvrli,
Ki v njegov plitvi rog zatrobil ni;
Če dvigne nad gorenjske se višave,
I v duhu zre višin slovanskih glave:
Koj smeli mož ga cinično opsuje ...
A sebe i drugove v zvezde kuje. —

Če kdo brez hrupa pesmice izdaja,
Dasi ga slavohlepje ne navdaja —
Ker ljubi narod svoj i vse moči
Očini v čast posvetiti želi:
Užalil monopola je moloha;
Naj lastni pes ga dolgo ne povoha! —
Zatrete treba pevca glas nadležen!
Pisuna jasni je namen dosežen. —

Puškin i Goethe, Dante i Racine —
 Vas vse oceni M. na svoj način.
 Najblažji čin se dá zasramovati,
 Najlepše delo z blatom ometati. —
 Da, Byron, celo pevcev kralj Shakespeare,
 Bi bila graje mu ugoden vir.
 Iztrgal bi iz del nedosegljivih
 Posamič dvajset stihov; porogljivih
 Opomb breztaktnih nekaj bi dodal;
 Zarad naglasa bi ju prav obral;
 Ker včasih pevska ju prostost prešinja,
 — Dasi Anglež naglasa ne spreminja —
 I ker ne molita oblik malika;
 Saj več je njima misel kot oblika.
 A možu všeč je sladka klenkarija,
 I dušo teši mu cvetoč galimatija. —

Kobilic, žabic plohe M. zahteva,
 Da glasnik vsak pod pezo teh mu zeva;
 Večina naj kobilic breme nosi;
 Manjšina pa pod žabami se trosi;
 Navpik na glavah prve naj stojijo,
 A druge na trebuhih naj ležijo. —

I ko na večer žabe zaregljajo,
Kobilice se stegni zarožljajo,
I glasniki vsi glasno zaječijo,
Soglasniki soglasno bas drčijo;
Tu vsklikne M.: O, rajska harmonija!
Prevzvišena, nebeška poezija! —

A če dvanajst priprostih vrst nahaja,
Ki pevec je kot skušnje čut navaja,
Da teženje i značaj z njimi slika;
Ga strupnim zobom vrli mož opika.
Vse v eden koš brez dna površno zmeče,
O „Vesni“ in o „Pesmih“ isto žveče,
A kjer ne najde rezkega izraza,
Obrabljena pomagaj nemška fraza!
I ker je kriva premodrost duševna,
Da mu je pristna slika neumevna;
Ošabno vse on pita s „petošolcem“,
Ki brž sprijazni se s čevljarskim stolcem!

Malenkostni diktator - velikan!
Gorenjskega parnasa modrijan!
O kritik gorostasni, temeljiti!
Nevsmiljeni rušilec siloviti!

Ti, frazic nedostojnih praučitelj!
Resnic neovrgljivih izumitelj!
Trinog in akademik! brez veljave
Množina točk izdane je postave!
Nazore tuje, podle, zastarele,
Pogrevaš ti! Ob moč so take strele! —

Prilega vsemu tvoje se kopito?
Naj vse po ednem je kalupu vlito?
Dozdaj je pevce stvarjal večni Bog,
Odslej patente trobi M.-ov rog. —

Bo slava vzglednih pesnikov trpela,
Če kdo izda mladostna svoja dela,
Posnema Krista vzvišeni izgled,
Ki je učil na svatbi skromen red?
Ne otemni več svitlih zvezd trojica —
Kaj treba iz puščave tega klica?
Ker poleg krasnih zvezd nam ni prostora,
Naj tlači lene nas pogubna mora? —

Predragi narod, v srcu razdejan,
Ob vseh straneh sovražen i teptan,
O revni, mili narod zapuščeni,
Nesrečni ti moj narodič ljubljeni!

Odpusti pevcu, ko se smelo dvigne
 I tebi v bran svoj resni glas povzdigne,
 Da rane krvavečega srca
 Tvoj slednji sin zaslepljeni spozna,
 Kateri kruto zoper te besni,
 V razporu žalostnem svoj rod mori. —

Kam vede, bratje, nas pristrastje vaše!
 Razdor umeten tare vrste naše.
 Nikjer ni sloge, bratstva i ljubezni,
 Povsod pojavi rakove bolezni,
 Ki v domu ude naroda razjeda,
 Ko zvnaj nanj preži sovragov čreda. —
 Do skrajnih mej nesloge duh prodira,
 V sovraštvu srd besni a domoljubje hira.

Do Scile ste, mogotci, privesljali,
 Do brezna ladijo ste pripeljali . . .
 O stojte! — ne naprej! — nazaj! nazaj!
 Že skrajni čas je . . . Bog nam milost daj! —
 Početje vaše je neplodovito,
 Orožje skrhanu, — neplemenito!

O, pustimo ta boj nas sramoteči,
 V dejanjih ljubimo svoj rod trpeči!
 Utehe išče solzni mu pogled,
 A bratomora tužni zre izgled.

Sam narod med rojaki naj razsodi,
Kdo mu prijatelj je; za njim naj hodi.
Ko ta ga vestno s pravedami zalaga,
Naj drug besedo božjo mu razlaga.
Po moči vsak za se, za vse deluj,
Slovenstvu, sebi v blagor vkupnost pospešuj!
A vse jedini majke sladki glas,
Ljubezni, bratstva vez objemaj nas!
O složnem delu narod poučujmo,
Duševno, gmotno stanje mu zboljšujmo!
Pozabimo malenkostne prepire,
Proslavi naroda ne delajmo ovire,
Da ne požre nas nenasitni prusijan,
Slastjoj nas ne pohrusta zviti lahoman!

Kaj mari je Slovenom klerikalstvo?
Čè zibati nas v sreči liberalstvo?
Vsi narod bodimo jedin, drugovi,
I majke Slave zvesti vsi sinovi!
Čemu bi li neznatno nas število
Vsem zdražbam silnih narodov sledilo?
Ne cepimo potrebnih nam moči,
Da nas sovrag preteči ne zdrobi! —

Zaslužne može narodne spoštujmo!
Po barvi sukenj del ne ocenjujmo!
Ne zasramujmo naroda častilcev,
Ne blatimo najboljših mu borilcev!
Ti so za narod že se žrtvovali,
Ko drugi so v naročji megel spali . . .
Kaj hoče zoper brate bojno to regljanje?
Že zdavna spal brez njih bi narod smrtno spanje.
Ljubezni treba nam i složnosti,
Značaja, vzvišene pobožnosti,
Katero nas uči nebesni krog,
Kjer v čudežnoj ljubezni vlada Bog. —
Sovražnik ne uniči nas nikdar,
Če nam je v čislih svete sloge dar. —

Ljubljana bela, mesto staroslavno!
Slovenstvu steber, zavetišče glavno —
Glej! v tebe rod obrača ves oči . . .
— V razkosanoj Sloveniji trpi! —
Rojakom bodi sladko ti ognjišče,
Modricam čisto, vzvišeno svetišče!
Ukroti strast, sovraštvo i razpor!
O, bodi dika nam, ponos, uzor! —

Pevčeva osveta.

O Bog! zakaj se jasni dan temni?
Vihar mladike lomi, prah drvi!
Poldne v zvoniku ura ni odbila,
A vseh zdivjanih elementov sila
Razsaja, kakor često v groznej noči,
Nad pevcem, ki zapuščen, brez pomoči,
Gospodu nad oblaki toži milo,
Da bije ga — kopito, zbada šilo.
Na nebu črni se podé oblaki,
V njih glave skrivajo gorá orjaki.
Pogubne strele švigajo,
Domovja srečna vžigajo;
Zvonov jeziki migajo,
Pomilovanje hlinijo;
Da, narodi se dvigajo,
Dlani srbeče slinijo;
Negodni vrabci čivkajo,
Oholi pavi pivkajo,
Lisice, psi se shajajo
I tulijo i lajajo;
Po dnevu sove vriskajo,
Ohripli čuki piskajo,

Opolzle kače sikajo,

Komarji strastno pikajo. —

V pomoč, Apolon! to je sodnji dan!

Gotovo pevec v kozji rog bo vgnan.

Če zdaj mu pevska žila ne premine,

Vpošteval modrijanov bo doktrine. —

Strašanska, divja burja tu se dvigne;

Za bliskom naglo blisk žareči švigne,

I grom grmi, ječi narava vsa,

Da maja se i stresa strop neba. —

Usmili se Gospod nebes i zemlje! . . .

Potihne grom, vihar i blisk pojemlje.

Na nebu se oblaček bel zasveti . . .

I nehoté se pevec tja ozira.

Ko hoče tužnim srcem, poln nemira,

V oblačič solzne zdaj oči upreti,

Blesteč, prekrasen prizor tamkaj gleda . . .

Boječe dvomi, se-li prav zaveda —

I kakor da v odprta zre nebesa,

Ga strah gorjá i sreče slast pretresa.

V nebeškem svitu neminljive zore

Zagleda angelov neštete kore,

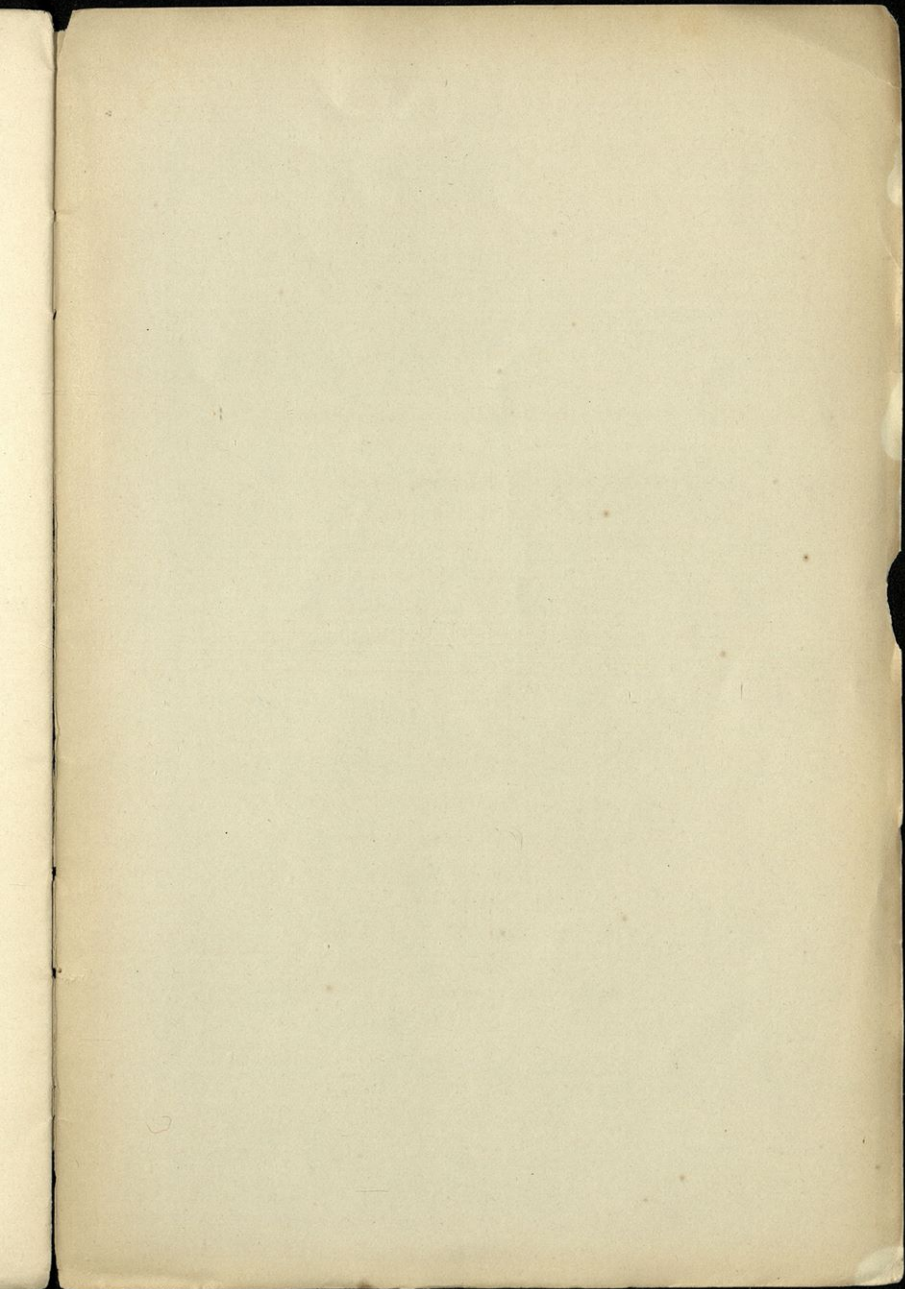
Svetnikov milijarde i svetnic . . .

V ozadnj krog izvoljenih devic
I Boga večnega obličje jasno . . .
Nad tem zazre podobo rajskokrasno,
Ki v desnoj roki venec lep drži,
Iz leve pa jej svilnat trak ferli;
Smehlja se sladko njen obrazek mili . . .
Ohrabri pevec se; na belo j svili
Rudečih, modrih črk pomen spozna;
Očaran čita, radost v dnu srca:
„Na zemlji pikra pevcu je osoda.
Ne zboj se zlobnosti i nje izroda!
Ko davno vrh i vršič bo pohojen,
Boš ti spoznan, razumljen i prerojen!
Le trpi! dvičaj se v nadzemeljske višine!
Tam dom je tvoj! Nikdar tvoj glas ne mine!“ —

Izginula nebeška je prikazen;
Krog pevca plazi zemeljska golazen. . . .
Med njoj pritlikav glumec se vrti,
Kot zemlja star i grbav — se reži
I pleše, skače, jucka krohotaje,
Da se krohot razlega odmevaje:
„Sedaj, junaki, hrabro dalje godite!
Kje slajši osat lepše rase, sodite!“ —

C. k. vseuč. tiskarna „Styria“